

ДО УВАГИ СПЕЦІАЛЬНИХ СУБ'ЄКТІВ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ

Лист Державної служби фінансового моніторингу України від 04.11.2011 № 5466/0310-6-5

Щодо ідентифікації нерезидентів

Стаття 6 Закону України «Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні», встановлюючи у частині першій обов'язок щодо реєстрації місця проживання громадян України, а також іноземців та осіб без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, містить в абзаці третьому частини другої спеціальну норму, відповідно до якої іноземець чи особа без громадянства для здійснення такої реєстрації до паспортного документа додатково подають посвідку на постійне або тимчасове проживання.

Згідно з частиною третьою статті 3 Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» іноземці та особи без громадянства, які іммігрували на постійне проживання або прибули для тимчасового працевлаштування, отримують посвідки відповідно на постійне або тимчасове проживання.

Відповідно до частини п'ятої статті 3 Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» іноземці та особи без громадянства, які не мають зазначених посвідок, вважаються такими, що тимчасово перебувають в Україні. Вони зобов'язані в порядку, що визначається Кабінетом Міністрів України, зареєструвати свої паспортні документи і виїхати з України після закінчення відповідного терміну перебування.

Згідно з пунктом 19 Правил в'їзду іноземців та осіб без громадянства в Україну, їх виїзду з України і транзитного проїзду через її територію, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 29.12.1995 № 1074, іноземці та особи без громадянства, які прибули в Україну на законній підставі, можуть тимчасово перебувати на території країни за паспортним документом, зареєстрованим у порядку, встановленому цими Правилами.

Паспортний документ подається іноземцем та особою без громадянства для реєстрації у пункті пропуску через державний кордон посадовій особі Державної прикордонної служби.

Реєстрація проводиться на період короткотермінового перебування - для іноземців та осіб без громадянства з держав з візовим порядком в'їзду на період дії візи, але не більш як 90 днів протягом 180 днів з дати першого в'їзду, якщо інший термін не визначено міжнародними угодами; для іноземців та осіб без громадянства з держав з безвізовим порядком в'їзду - на термін не більш як 90 днів протягом 180 днів з дати першого в'їзду, якщо інший термін не визначено міжнародними угодами.

Реєстрація в пункті пропуску через державний кордон включає в себе проставлення в паспортному документі та/або імміграційній картці іноземця чи особи без громадянства відмітки «В'їзд» («Виїзд»), занесення відомостей про іноземця чи особи без громадянства і його паспортних даних до відповідного реєстру та заповнення імміграційної картки у випадках та порядку, що визначається Адміністрацією Держприкордонслужби. При цьому під час заповнення імміграційної картки іноземець вказує своє місце перебування в Україні. Імміграційна картка зберігається іноземцем протягом всього терміну перебування в Україні.

Продовження вказаного вище терміну перебування в Україні іноземців та осіб без громадянства здійснюється органами внутрішніх справ відповідно до Порядку розгляду звернень щодо продовження терміну перебування в Україні іноземців та осіб без громадянства, затвердженого наказом Міністерства внутрішніх справ від 23.08.2011 № 601, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 20.09.2011 за № 1112/19850. Відповідно до пункту 3.6 розділу III вказаного Порядку продовження терміну перебування оформлюється шляхом проставлення в паспортному документі відповідного штампа із зазначенням адреси проживання в Україні.

Таким чином, документом, який засвідчує місце проживання або тимчасового перебування нерезидента в Україні, для його ідентифікації відповідно до Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму» може бути: посвідка на постійне або тимчасове проживання, імміграційна картка, або паспорт.

Крім того, відповідно до абзацу сьомого частини першої статті 3 Закону України «Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні» довідка про реєстрацію місця проживання або місця перебування - документ, який видається органом реєстрації особі за її вимогою та підтверджує реєстрацію місця проживання або місця перебування особи.

Тож, суб'єкт первинного фінансового моніторингу може витребувати у клієнтів довідку про реєстрацію місця проживання або місця перебування.

У разі, якщо законодавством України не передбачено обов'язку для іноземців, осіб без громадянства здійснювати реєстрацію місця проживання або місця перебування в Україні, суб'єкт первинного фінансового моніторингу з'ясовує таку інформацію зі слів клієнта, та може відображатися в анкеті чи іншому документі, що підтверджує проведення ідентифікації клієнта.

При цьому, процедура такої фіксації повинна бути регламентована Правилами проведення фінансового моніторингу суб'єкта первинного фінансового моніторингу.

Щодо з'ясування відомостей про власників істотної участі

Відповідно до статті 9 Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму» (далі – Закон) суб'єкт первинного фінансового моніторингу відповідно до законодавства зобов'язаний на підставі поданих офіційних документів або засвідчених в установленому порядку їх копій здійснювати ідентифікацію клієнтів, які проводять фінансові операції. З метою ідентифікації юридичних осіб суб'єктам первинного фінансового моніторингу необхідно з'ясувати, зокрема відомості про власників істотної участі в юридичній особі та відомості про контролерів юридичної особи.

Згідно із пунктом 23 статті 1 Закону, істотна участь – пряме або опосередковане володіння часткою у розмірі 10 і більше відсотків статутного капіталу (фонду), 10 і більше відсотків акцій або прав голосу в юридичній особі, прямий або опосередкований вплив на неї.

Таким чином, при здійсненні ідентифікації юридичної особи (клієнта) суб'єкт первинного фінансового моніторингу з'ясовує відомості про фізичних осіб, які:

- володіють 10 і більше відсотками статутного капіталу клієнта;
- мають прямий вплив на діяльність клієнта;
- мають опосередкований вплив на юридичну особу.

Враховуючи викладене, суб'єкту первинного фінансового моніторингу рекомендується діяти наступним чином:

у випадку, якщо засновниками клієнта є виключно фізичні особи, суб'єкт первинного фінансового моніторингу з'ясовує відомості про фізичних осіб, що володіють 10 та більше відсотками статутного капіталу;

у випадку, якщо серед засновників клієнта є одна або кілька юридичних осіб, які володіють 10 та більше відсотками статутного капіталу, суб'єкт первинного фінансового моніторингу з'ясовує відомості про фізичних осіб, що є контролерами юридичних осіб засновників клієнта, тобто прямо або опосередковано самостійно чи спільно з близькими родичами володіють часткою в юридичній особі, що відповідає еквіваленту 50 та більше відсотків статутного капіталу або голосів юридичної особи;

у випадку, якщо засновником клієнта є юридична особа (особи), яка володіє 10 та більше відсотками статутного капіталу (засновник 1-го рівня), і засновником цієї юридичної особи (осіб) є юридична особа, що володіє 50 та більше відсотками статутного капіталу засновників 1-го рівня (засновники 2-го рівня), то слід з'ясувати відомості про фізичних осіб, що є контролерами засновників 2-го рівня, і т.д.

Щодо класифікації клієнтів з урахуванням критеріїв ризику

Відповідно до частини третьої статті 6 Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму» суб'єкт первинного фінансового моніторингу зобов'язаний самостійно здійснювати класифікацію своїх клієнтів з урахуванням критеріїв ризиків, визначених Держфінмоніторингом України та органами, що здійснюють регулювання та нагляд за їх діяльністю, під час проведення ними фінансових операцій, що можуть бути пов'язані з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванням тероризму, і вживати застережних заходів щодо клієнтів, діяльність яких свідчить про підвищений ризик проведення ними таких операцій.

Такі критерії ризику затверджені наказом Держфінмоніторингу України від 03.08.2010 № 126 «Про затвердження Критеріїв ризику легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансування тероризму», зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 11.10.2010 за № 909/18204.

Класифікація проведення клієнтом операцій з легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансування тероризму здійснюється відповідно до встановлених

критеріїв за типом клієнта, географічним розташуванням країни реєстрації клієнта або установи, через яку він здійснює передачу (отримання) активів, і видом товарів та послуг.

Класифікація клієнта здійснюється під час встановлення ділових відносин з ним.

Отже, здійснення суб'єктом первинного фінансового моніторингу класифікації клієнтів з урахуванням критеріїв ризику може відобразитися в анкеті, яка є внутрішнім документом такого суб'єкта, або у іншому документі, що підтверджує проведення ідентифікації клієнта.

Звертаємо увагу, що процедура такої фіксації повинна бути регламентована Правилами проведення фінансового моніторингу суб'єкта первинного фінансового моніторингу.